

Zasebni in javni vrtci: primerjava programov z vidika financiranja in kakovosti

Private and Public Kindergartens: a Comparison of Programs in Terms of Financing and Quality

Maja Zorman

Povzetek

Maja Zorman, univ. dipl. soc. ped, Združenje DrogArt, Kardeljeva ploščad 16, 1000 Ljubljana, e-pošta: maja@drogart.org

V članku so predstavljeni rezultati raziskave iz leta 2009 o zasebnih in javnih vrtcih v Republiki Sloveniji. Glavni namen raziskave je bil proučiti stanje na področju predšolske vzgoje, katera zakonska določila s področja predšolske vzgoje obstajajo v Republiki Sloveniji, njihovo izvajanje v praksi, kakšne so možnosti za ustanovitev in delovanje zasebnega vrtca ter potrebe in želje staršev, ki imajo otroke vključene v organizirano obliko predšolske vzgoje. Cilj raziskave je bil ugotoviti, ali je ustanovitev zasebnega vrtca dobra poslovna odločitev. Analiza rezultatov je pokazala, da so razlogi za majhno število zasebnih vrtcev strogi standardi in normativi za zaposlene, prostor in opremo ter število otrok, ki so opredeljeni z Zakonom o vrtcih (1996) in Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (1996) ter podzakonskimi predpisi. Pomembni razlogi za majhno število zasebnih vrtcev v Sloveniji so tudi prikrajšanost zasebnih vrtcev pri sofinanciranju s strani občin glede na javne vrtce ter neodkrita in neizkoriščene možnosti pridobivanja alternativnih sredstev.

Ključne besede: *predšolska vzgoja, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI), Zakon o vrtcih (ZVrt), zasebni vrtci, javni vrtci, financiranje.*

Abstract

This article presents the results of the research on private and public kindergartens in the Republic of Slovenia in 2009. The main purpose of this study was to examine the situation in the field of preschool education legislation in the Republic of Slovenia and its implementation in practice, the prospects for the establishment and operation of a private kindergarten and the needs of parents whose children are included in an organized form of preschool education. The aim of this study was to determine whether the establishment of a private kindergarten was a good business decision. The analysis of the results showed that the strict standards and norms for staff, the premises and equipment, and the number of children are the main reasons for the small number of private kindergartens in the Republic of Slovenia. The Organization and Financing of Education Act (1996), the Kindergarten Act (1996), and the implementing regulations determine the above-mentioned standards and norms. Other important reasons for the small number of private kindergartens in Slovenia are also the disadvantages of private kindergartens when it comes to the co-financing by municipalities, in comparison with the public kindergartens, and the undiscovered and untapped potential for acquiring alternative financial means.

Key words: *preschool education, Organization and Financing of Education Act (ZOFVI), Kindergarten Act (ZVrt), private kindergartens, public kindergartens, financing.*

Uvod

Predšolska vzgoja v vrtcih je sestavni del celovitega sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS) in tudi drugje v razvitem svetu. Primarna socializacija poteka v družinskem okolju in se že v zgodnjih otroških letih pogosto dopolnjuje s sekundarno socializacijo, ki poteka v vrtcu. Vrtec oziroma katerakoli druga oblika predšolskega varstva tvori otrokov mikrosistem. Bronfenbrenner (1979) govori o mikrosistemu, ki je otrokovo prvo in najbližje okolje, ki ga obdaja in katerega del je tudi sam ter ima hkrati odločilno vlogo za otrokov nadaljnji razvoj. Spodbudnejše in bolj negujoče bo otrokovo zgodnje okolje ter odnosi v njem in z njim, bolj bo otrok razvijal svoje potenciale.

Da se otrok v predšolskem obdobju razvija zelo intenzivno na vseh področjih telesnega in psihosocialnega (gibalnega, čustvenega, socialnega, kognitivnega in moralnega) razvoja, je znano že vsaj od šestdesetih let preteklega stoletja (Batistič Zorec, 1996). Ugotovitev številnih strokovnjakov (Marjanovič Umek, 2002; Plevnik, 2009), da imajo otroci iz manj spodbudnega okolja že ob vstopu v šolo primanjkljaje, ki se z leti šolanja še večajo, je povzročila, da se je v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja najprej v ZDA, nekoliko pozneje pa tudi v Evropi razširilo t. i. kompenzacijsko gibanje, ki ga je spremljal intenziven razvoj predšolskih programov in raziskovanje tega področja (Batistič Zorec, 1996). V osemdesetih letih se je uveljavila ideja o programih, ki izhajajo iz otroka. Namesto priprave na šolo, kar je bil cilj v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja, je v osemdesetih postal osnovni cilj vrtcev upoštevanje otrokovih aktualnih potreb, interesov in razvojnih potencialov. Posledično so programi postali manj strukturirani in formalizirani, uveljavilo se je več skupinskega in individualnega dela (prav tam). V zadnjih desetletjih preteklega stoletja se je v razvitem svetu močno povečal delež predšolskih otrok, ki so vključeni v različne oblike oziroma programe organizirane predšolske vzgoje, trend povečevanja pa je še vedno prisoten. V šolskem letu 2009/10 je bilo v slovenske vrtce vključenih skoraj 74 % otrok ustrezne starosti (Predšolska vzgoja in izobraževanje v vrtcih, Slovenija, šolsko leto 2008/09, 2009). Razlogi za vedno večje vključevanje otrok v organizirane oblike predšolskega varstva so

naraščajoče zaposlovanje žensk, odločilnejša znanstvena spoznanja o otrocih in vzgoji, manjši delež varovanja otrok v okviru razširjene družine zaradi podaljševanja starostne dobe za redno upokojitev in sprememba zakonodaje, ki je ugodnejša za starše z več otroki, hkrati vključenimi v vrtec (Krek, 1995; Plevnik, 2009). Vrtec otroku nudi drugačne izkušnje kot primarna družina, zato pomeni dopolnjevanje družinske vzgoje (Krek, 1995). Evropska komisija opozarja, da se v času gospodarske krize s širjenjem predšolske vzgoje in varstva ter pomočjo staršem zmanjšuje vrzeli v znanju zaradi socialne in ekonomske neenakosti in ima zato predšolska vzgoja močne družbene in ekonomske učinke (Plevnik, 2009).

Predpisi, ki urejajo področje predšolske vzgoje v RS, omogočajo njeno izvajanje tako v okviru javne službe kot v okviru zasebne iniciative. Namen zakonodaje (Krek, 1995) je ohranitev dosedanjega obsega predšolske vzgoje in nadaljnji razvoj mreže javnih vrtcev. Ker v družbi hkrati obstaja več različnih interesov, vrednostnih sistemov ter pedagoških in drugih teorij, jih ni mogoče uresničiti le v javnem sistemu, zato so dane zakonske podlage tudi za ustanavljanje zasebnih vrtcev. Uporabniki lahko posebne interese zadovoljijo v obliki zasebnega sistema vzgoje in izobraževanja. Ob tem morajo zasebni vrtci do neke mere ustrezati standardom, ki jih določa država. Možnost izbire pa je pomembna tudi zato, ker ni enotnih meril o tem, kaj je dober vrtec.

Namen raziskave

Zadnja leta so mediji polni novic o pomanjkanju prostora v organiziranem varstvu, vzgoji in izobraževanju predšolskih otrok. To me je spodbudilo k razmišljanju o možnostih ustanovitve zasebnega vrtca, kjer bi lahko udeležila socialnopedagoška znanja ter hkrati otrokom, staršem in širšemu socialnemu okolju z integrativnim pristopom ponudila alternativo javnim vrtcem in obstoječi ponudbi.

Namen raziskave je bil spoznati in proučiti zakonska določila s področja predšolske vzgoje in njihovo izvajanje v praksi. Poleg zakonskih normativov in njihovih praktičnih posledic pri ustanavljanju in delovanju zasebnega vrtca sem želela proučiti razloge za ne vključevanje zasebnikov na področju predšolske

vzgoje v slovenskem prostoru. Z raziskavo sem želela ugotoviti tudi, kakšne so želje in potrebe staršev, ki imajo svoje otroke vključene v organizirane oblike javnega in zasebnega varstva. Cilj raziskave je bil poiskati odgovor, ali je ustanovitev zasebnega vrtca dobra poslovna odločitev, hkrati sem želela poiskati konkretne rešitve oziroma predloge za ustanavljanje in delovanje zasebnih vrtcev.

Metode

Pri izvedbi raziskave sem se odločila za kombinacijo kvantitativne in kvalitativne metodologije z namenom prikaza celostne in poglobljene slike o situaciji predšolske vzgoje v RS v letu 2009 in tudi o obstoječih potrebah ter možnostih za ustanavljanje novega zasebnega vrtca. Pri raziskovanju sem se spraševala po vzrokih za obstoječe stanje, ki ga nisem le opisovala, temveč tudi iskala rešitve za spremembo oziroma izboljšanje le-tega.

Za analizo stanja predšolske vzgoje v osrednjeslovenski regiji sem uporabila tri različne tehnike zbiranja podatkov, in sicer zbiranje letnih poročil vrtcev za leto 2008, anketiranje staršev, katerih otroci so bili v letu 2009 vključeni v vrtec, ter intervjuvanje vodilnega kadra vrtcev zajetih v vzorec.

Analiza letnih poročil vrtcev

Letna poročila oziroma podatke iz letnih poročil vrtcev, izbranih v vzorec za leto 2008, sem pridobila na Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES). Letna poročila vsebujejo podatke o poslovanju in premoženjsko-finančnem položaju posameznih poslovnih subjektov. Tovrstne podatke morajo vrtci kot poslovni subjekti letno predložiti AJPES-u. S temi podatki sem ugotavljala, kako poslujejo po statusu različni vrtci. Slabost analize letnih poročil vrtcev je lahko nezanesljivost tovrstnih podatkov, saj računovodje različne postavke ne knjižijo vedno na enake konte. V podrobnejše analize podatkov letnih poročil se iz navedenega razloga in zaradi pomanjkanja znanja na tem področju nisem poglobljala. Podatke sem uporabila za izračun nekaterih številčnih kazalcev (uspešnosti) poslovanja izbranih vrtcev.

Anketiranje staršev, katerih otroci obiskujejo vrtec

Anketirala sem starše, katerih otroci so bili leta 2009 vključeni v vrtec v osrednjeslovenski regiji. V šolskem letu 2008/2009 je bilo v Sloveniji 65.966 otrok vključenih v 845 vrtcev in njihovih enot, od tega je bilo 1.469 otrok, kar je 2,2 % populacije, v vrtece vključenih otrok vključenih v zasebne vrtece (Predšolska vzgoja in izobraževanje v vrtcih, Slovenija, šolsko leto 2008/2009, 2009). Z anketiranjem sem želela pridobiti oceno staršev o stanju na področju predšolske vzgoje, ugotoviti stopnjo zadovoljstva s trenutno ponudbo, njihove želje in potrebe, ki niso oziroma ne morejo biti zadovoljene z obstoječo ponudbo vrtcev, ter nekaj podatkov o družinah, s katerimi sem želela ugotoviti, ali se za posamezne programe vrtca odločajo starši z določenimi skupnimi značilnostmi. Starše sem anketirala pisno v izbranih vrtcih, kjer so imeli možnost vračanja anketnih vprašalnikov v za to namenjeno skrinjico ali po pošti. V različnih vrtcih sem anketiranje izvedla različno glede na zahteve oziroma pogoje, ki so jih določili vodilni v vrtcu. Izbrani način anketiranja je bil razmeroma zahteven. Razdelila sem 335 anketnih vprašalnikov. Izpolnjenih in vrnjenih je bilo 140 (41,79 %) vprašalnikov. Anketnim vprašalnikom so bile priložene pisemske ovojnice s poštno znamko in naslovom za vračanje. Anketiranje staršev je bilo anonimno in je potekalo od 21. maja 2009 do 3. junija 2009.

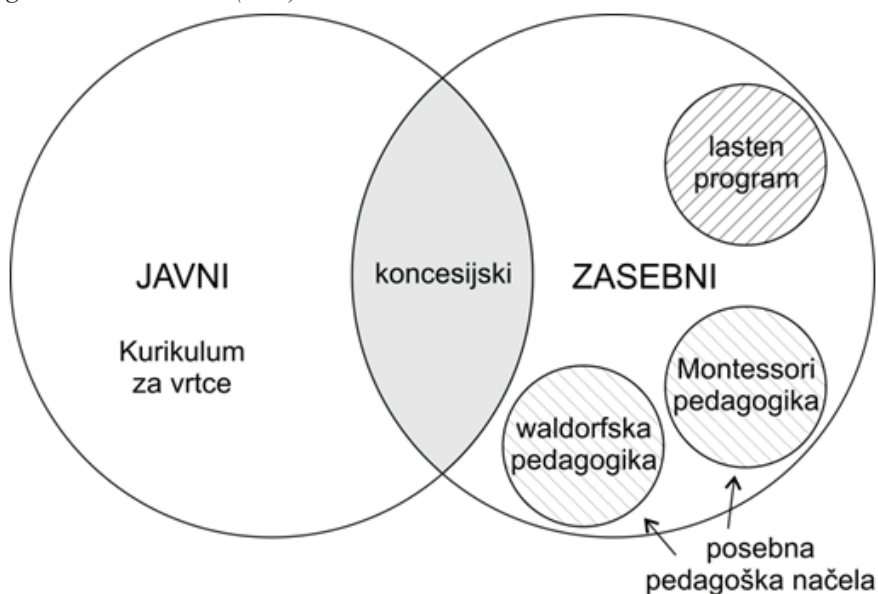
Intervjuvanje vodilnega kadra v vrtcih

Z intervjuvanjem vodilnega kadra vrtcev sem želela pridobiti podatke vodstvenih delavcev v vrtcih. Podatki, pridobljeni s intervjuji, so se navezovali na podatke, ki jih drugje bodisi s pregledom literature, zakonodaje, že opravljenih raziskav, letnih poročil ali spletnih strani nisem mogla dobiti. Intervjuji so bili osredotočeni in delno strukturirani. Izhajala sem iz predhodne analize teorije, zakonodaje in letnih poročil vrtcev. Intervjuje sem izvajala v času od 21. maja 2009 do 3. junija 2009, z izjemo javnega vrtca Črnuče, kjer je bil intervju izveden 10. julija 2009 po elektronski pošti.

Vzorec

Vzorec je osem namensko izbranih vrtcev v osrednjeslovenski regiji glede na status in program, ki ga izvajajo. Dva vrtca sta javna (J1, J2) in izvajata program po Kurikulumu za vrtce (1999), tega prav tako izvajata dva zasebna koncesijska vrtca (ZK1, ZK2), dva zasebna vrtca izvajata lastni program, potrjen s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje (ZL1, ZL2), ter dva zasebna vrtca, ki izvajata program po posebnih pedagoških načelih (ZPP1, ZPP2).

Slika 1: Shematski prikaz programov predšolske vzgoje v Republiki Sloveniji glede na status vrtca (ZVrt).

Vzorec prav tako obsega 140 staršev, katerih otroci so bili leta 2009 vključeni v raziskavo vrtcev, in sicer 69 staršev (49,3 %), katerih otroci so obiskovali zasebne vrtce, in 71 staršev (50,7 %), katerih otroci so obiskovali javna vrtca. Odziv anketirancev je bil 41,8-odstoten (N = 140).

Vzorec ni reprezentativen, zato sklepi, do katerih sem prišla na podlagi analize podatkov in rezultatov, veljajo za vzorec, ki sem ga zajela v raziskavo.

Izsledki

Javni vrtci v slovenskem prostoru so močno razvita in zasidrana mreža, v katero zasebni vrtci kot alternativa in dopolnitev javnega sistema vstopajo težko in počasi. V šolskem letu 2009/2010 je po podatkih SURS (Predšolska vzgoja in izobraževanje v vrtcih, Slovenija, šolsko leto 2009/10 – končni podatki, 2010) v Sloveniji delovalo 833 javnih in 30 zasebnih vrtcev. Eden od razlogov za relativno majhno število zasebnih vrtcev kljub še vedno aktualnemu pomanjkanju prostih mest za otroke v organiziranih oblikah predšolskega varstva je neugodna zakonska ureditev v RS.

Razlogi za ne vključevanje zasebnih vrtcev na trg

Neugodna zakonska ureditev v RS

Standardi in normativi za zaposlene, prostor in opremo ter število otrok, ki so opredeljeni z ZVrt in ZOFVI ter s podzakonskimi predpisi, so enaki in veljajo tako za zasebne kot javne vrtce. Poleg strogih standardov in normativov, ki pomenijo visoke začetne investicije, je zakonska ureditev neugodna za zasebnike, saj ti, kot so v intervjujih poročali vodilni delavci zasebnih vrtcev, nimajo pozitivnih izkušenj o pomoči in spodbudah s strani države, na kar niso naleteli niti pri ustanavljanju zasebnih vrtcev. Hkrati ZVrt in ZOFVI s podzakonskimi akti prinašata določene finančne posledice, ki so razvidne šele ob podrobnejšem pregledu zakona.

Vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja ne zadostujeta za izvedbo dnevnega programa

ZVrt (17. člen ZVrt-UPB2, 2005; ZVrt-D, 2008; ZVrt-E, 2010) predpisuje, da dnevni in poldnevni program izvajata vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja. Dnevni program v oddelku prvega starostnega obdobja izvajata skupaj vsaj šest ur dnevno in v oddelku drugega starostnega obdobja vsaj štiri ure dnevno. Hkratna prisotnost dveh oseb v oddelku prvega starostnega obdobja v skupnem trajanju šestih ur pomeni, da je vzgojitelj v oddelku polno zaposlen. Dnevni

program po zakonu traja od šest do devet ur (14. člen ZVrt-UPB1, 2003; ZVrt-D, 2008). V večini vrtcev traja devet ur, da pokrije potrebe zaposlenih staršev po varstvu otrok. V okviru z zakonom in kolektivno pogodbo določenega polnega tedenskega delovnega časa vzgojiteljevo delo z otroki obsega 30 ur, delo pomočnika vzgojitelja pa 35 ur tedensko (41. člen ZVrt, 1996; ZVrt-D, 2008). Iz določil lahko izračunamo, da je delovna obveznost vzgojiteljev 6 ur neposrednega dela v oddelku, pomočnikov vzgojiteljev pa 7 ur. Pri kalkulaciji zakonskih določil iz navedenih členov lahko ugotovimo, da dnevni program ne moreta izvajati le vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja, temveč potrebujemo še 0,29 pomočnika vzgojitelja, da pokrijemo primanjkljaj desetih ur tedensko. To pa je več, kot je mogoče neposredno razbrati iz določil tretjega odstavka 17. člena ZVrt (ZVrt-UPB2, 2005; ZVrt-D, 2008; ZVrt-E, 2010), kjer je zapisano, da »dnevni in poldnevni program izvajata vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja«.

Fabčičeva (2005) opozarja še na druge posledice tega zakona. V praksi naj bi vrtci navedeni problem zaposlitve 0,29 dodatnega pomočnika vzgojitelja na oddelek reševali tako, da zaposlijo po enega pomočnika na tri oddelke prvega starostnega obdobja. Kar lahko storijo le, če ima vrtec vsaj tri oddelke prvega starostnega obdobja. Dodatna zaposlitev prinese tudi višjo ceno programov za 23,11 EUR mesečno na otroka.¹ Za 16.474 otrok, vključenih v vrtce v oddelke prvega starostnega obdobja v Sloveniji v letu 2008, je bil ta znesek približno 4.570.000 EUR letno (Statistični letopis 2008, 2008 in lastni izračuni).

Neugoden sistem sofinanciranja zasebnih vrtcev

Na področju vzgoje in izobraževanja je sistem financiranja za zasebnike manj ugoden kot za javne zavode. Zasebni vrtci, ki nimajo koncesije, lahko pridobijo pravico do financiranja iz proračuna občin, če izpolnjujejo naslednje pogoje: (1) izvajajo najmanj poldnevni program, (2) imajo najmanj za en oddelek predšolskih otrok, (3) imajo zaposlene oziroma drugače zagotovljene vzgojitelje in pomočnike vzgojiteljev za izvedbo programa skladno z zakonom

¹ Stroški so izračunani na podlagi plačilne lestvice, veljavne od 1. julija 2008, po kateri je osnovna plača pomočnika vzgojitelja 956,27 EUR (Zakon o sistemu plač v javnem sektorju. Priloga 1: Plačna lestvica, veljavna od 1. julija 2008, 2008) in 12 otrok, vključenih v oddelek prvega starostnega obdobja.

in drugimi predpisi ter (4) so dostopni vsem otrokom, kar pomeni, da izbire vnaprej ni mogoče omejiti z ničimer razen številčno (34. člen ZVrt-UPB2, 2005; ZVrt-D, 2008). Za vsakega otroka v zasebnem vrtcu ob izpolnjevanju navedenih pogojev pripada 85 % sredstev iz proračuna občine, v kateri imajo otrokovi starši stalno prebivališče. Osnova za izračun obveznosti lokalne skupnosti za posameznega otroka je cena istovrstnega programa javnega vrtca na območju lokalne skupnosti, zmanjšana za znesek, ki bi ga starši plačali, če bi bil otrok vključen v javni vrtec (34. člen ZVrt, 1996; ZVrt-B, 2003). Drugi pogoji, normativi in standardi glede vrste oddelkov, števila otrok, števila in izobrazbe zaposlenih, plač za zaposlene, tehnični pogoji za prostor in opremo vrtcev ter drugi pogoji so enaki in veljajo tako za zasebne kot za javne vrtce.

Slika 2: Formula za izračun sredstev, ki jih prejme zasebni vrtec mesečno na otroka.

$$\text{sredstva zasebnega vrtca na otroka} = \text{plačilo staršev} + 85\% \cdot \left(\text{cena programa javnega vrtca} - \text{plačilo staršev v javnem vrtcu} \right)$$

Fabčičeva (2005) je opozorila na problem zavajajočega podatka o 85-odstotnem financiranju zasebnih vrtcev s strani občin. »Pravilnik o metodologiji je zakonsko določbo o financiranju zasebnih vrtcev v višini 85 % glede na javne vrtce izkrivil in financiranje postavil na bistveno nižjo osnovo« (prav tam: 85). Zasebni vrtec lahko kot svoj prihodek prek cene programa pridobi znesek, ki je rezultat zmnožka cene programa na otroka in števila v oddelku vključenih otrok. Razliko prihodkov za kritje vseh stroškov morajo zasebni vrtci kriti sami, medtem ko jo dobijo javni vrtci in vrtci s koncesijo povrnjeno s strani občine ustanoviteljice oziroma koncendentke, ker jo k temu zavezuje 10. člen Pravilnika o metodologiji za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo (v nadaljevanju Pravilnik o oblikovanju cen, 2003). To pomeni, da javni vrtec dobi enaka sredstva, če ima oddelk zapolnjen na spodnjem ali zgornjem normativu. Ob tem velja omeniti, da zasebni vrtci pogosto na račun kakovosti storitev, ki jih nudijo, ne zapolnijo oddelkov na zgornjem normativu. Raziskave (Howes, Phillips in Whitebook, 1992; v Marjanovič Umek, 2002) namreč kažejo na pomembno povezanost nekaterih kazalcev za zagotavljanje kakovosti v vrtcu, med njimi

poročajo o pozitivnem vplivu števila otrok v oddelku na kakovost predšolske vzgoje v vrtcu. Vsak otrok manj na odderek, kot ga določa Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2005), za zasebni vrtec pomeni manj sredstev, pridobljenih s strani občine.

Iz Pravilnika o oblikovanju cen (2003), ki določa elemente za oblikovanje cen programov in je podlaga za izračun plačila staršev, ter razlike, ki jo mora plačati lokalna skupnost, izhajajo pomembne razlike v financiranju javnih in zasebnih vrtcev. Stroške, ki niso elementi za izračun cen po tem pravilniku, krije javnemu vrtcu ustanovitelj (8. člen Pravilnika o oblikovanju cen, 2003). Financiranje zasebnega vrtca s koncesijo se opredeli s posebno pogodbo, v kateri se določi obseg sredstev, ki jih vrtcu zagotavlja občina. Občina lahko skladno z zakonom financira tudi investicije v nepremičnine in opremo, če tako določa medsebojna pogodba.

Pravica do javnih sredstev zasebnim vrtcem prinaša nekatere omejitve pri oblikovanju plač za strokovne delavce ter pri načinu opravljanja dejavnosti, s čimer jih na neki način izenačuje z javnimi vrtci. ZVrt (1996) v 35. členu določa, da se morajo plače strokovnih delavcev v zasebnem vrtcu, ki se financira iz javnih sredstev, oblikovati skladno z zakonom in drugimi predpisi, ki veljajo za javne vrtce. S to določbo naj bi bil vstop v zasebni vrtec dosegljiv za vse otroke, saj se cene programa ne morejo povečati na račun višjih plač.

Pogoji za delovanje javnih in zasebnih vrtcev so torej izenačeni, kar ne velja za financiranje. Že sam zakon o vrtcih zasebnim vrtcem določa 15 % manj sredstev na otroka kot javnim vrtcem, poleg tega si morajo zasebni vrtci sami pridobiti sredstva za investicije in investicijsko vzdrževanje ter vse druge stroške, ki niso neposredno povezani z izvajanjem programa. S simulacijo izenačenja pogojev delovanja in financiranja sem dokazala, da so zasebni vrtci v MO Ljubljana v letu 2008 za otroka v prvem starostnem obdobju dejansko prejeli 69,4 %, v drugem starostnem obdobju pa 64,5 % sredstev, ki so jih prejeli javni vrtci. Zasebni vrtci morajo zato del sredstev za delovanje pridobiti ali na trgu s ponudbo dodatnih, plačljivih storitev ali z zniževanjem režijskih stroškov, predvsem z neupoštevanjem vrednosti lastnega neplačanega vloženega dela.

Tabela 1: Mesečni znesek na otroka ter delež financiranja javnih in zasebnih vrtcev v MOL s strani MOL v letu 2008 v EUR brez centov.

SKUPAJ MESEČNO DOPLAČILO MOL NA OTROKA LETA 2008		
	starostno obdobje	starostno obdobje
Javni vrtec	445 (100,0 %)	338 (100,0 %)
Zasebni vrtec	309 (69,4 %)	218 (64,5 %)

Iz navedenega lahko trdim, da sistem financiranja prek ZVrt in zlasti s podzakonskimi predpisi ščiti mrežo javnih vrtcev pred konkurenco zasebnih. Zakonodaja na področju predšolske vzgoje je naravnana za zaščito javnih zavodov. Poleg navedenih razlogov so vodilne delavke vrtcev kot glavne razloge za ne vključevanje zasebnikov v intervjujih navedle še stroge standarde in normative, ki jih določata Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca (2000) ter Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2005) ter z njimi povezane visoke začetne investicije.

Finančna analiza poslovanja vrtcev

Večinski delež financiranja javnih vrtcev je prepuščen občinam. Iz državnega proračuna MŠŠ zagotavlja sofinanciranje plačil staršev, ki imajo v vrtec, tako javni kot zasebni, hkrati vključenega več kot enega otroka. Za državni proračun torej status vrtca ne pomeni razlike v deležu financiranja, in zato zasebni vrtci za državo niso cenejši kot javni vrtci. Zasebni vrtci so v primerjavi z javnimi vrtci cenejši za občino, kjer bivajo starši otroka, vključenega v vrtec. Razlog je v zakonodaji, saj 34. člen ZVrt (ZVrt-UPB2, 2005; ZVrt-D, 2008) določa, da lahko zasebni vrtci, ki nimajo koncesije, pridobijo pravico do financiranja iz proračunov občin ob izpolnjevanju prej navedenih pogojev.

Cena programa vrtca

Cena programa vrtca, ki izvaja javno službo, se oblikuje skladno z določbami Pravilnika o oblikovanju cen (2003) in je podlaga za izračun plačila staršev in razlike med ceno programa ter plačila staršev, ki ga mora plačati občina. Elementi za oblikovanje cen so:

(1) stroški dela, (2) stroški materiala in storitev ter (3) stroški živil za otroke. Med elemente cene ne sodijo stroški za investicijsko vzdrževanje in investicije ter vsi drugi stroški, ki niso neposredno povezani z izvajanjem programa v okviru javne službe (odpravnine presežnim delavcem, zagotavljanje sredstev za delo sindikalnih zaupnikov, stroški zaposlitve delavcev, s katerimi se presegajo predpisani normativi, sredstva za obnovo obrabljene opreme, stroški pohištva in delovnih priprav, nadomestila delovnim invalidom za čas čakanja na drugo ustrezno delo, stroški sodnih postopkov, poravnava odškodnin na podlagi izvršilnega naslova), zato morajo zasebni vrtci sami pokriti tovrstne stroške. Koncesijskim vrtcem jih lahko po dogovoru sofinancira občina, medtem ko so ti stroški v javnih vrtcih kriti s sredstvi iz proračuna občine ustanoviteljice. Vodstvene delavke zasebnih vrtcev so v intervjujih navedle, da tovrstna sredstva pridobijo iz lastnih sredstev, kot je predvsem lastno neplačano delo, in tudi z osebnimi krediti. Večina zasebnih vrtcev prav tako ne plačuje najemnine, bodisi ker je stavba, v kateri je vrtec, v njihovi osebni lasti in si je ne zaračunavajo, bodisi je stavba občinska, a zanjo ne plačujejo najemnine, kar je prispevek občine k investicijskemu vzdrževanju. Preostala sredstva vrtci pridobijo še iz plačil staršev za program vrtca, iz javnih sredstev ter najmanjši delež od donacij in drugih alternativnih virov financiranja.

Z opravljeno primerjavo cen programov vrtcev, zajetih v raziskavo, ocenjujem, da starši, katerih otroci so vključeni v zasebne vrtce, mesečno ne plačujejo nujno višje cene. Med cenami programov vrtcev se namreč pojavljajo razlike tako med javnimi vrtci, ki delujejo v različnih občinah, kot med koncesijskimi vrtci, saj morajo imeti drugi po sklenjeni koncesijski pogodbi enako ceno programa kot javni vrtci, ki delujejo v isti občini. Zasebni vrtci z lastnim programom in zasebni vrtci s programom po posebnih pedagoških načelih so avtonomni pri določitvi cene programa, ki ga izvajajo. To se izraža v večjem razponu med cenami posameznih vrtcev, ki so tako nižje kot tudi višje v primerjavi z javnimi in koncesijskimi vrtci. Pri primerjavi mesečnega plačila staršev za program vrtca je treba upoštevati vrsto oddelka, v katerega je vključen otrok, saj je cena programa odvisna tudi od tega dejavnika, pri čemer vsi vrtci ne ponujajo vseh vrst oddelkov.

Tabela 2: Mesečne cene programov vrtcev, vključenih v raziskavo, za šolsko leto 2008/2009 v EUR (intervjuji in spletne strani vrtcev).

	Javna vrtca		Zasebna koncesijska vrtca		Vrtca s programom po pp* ¹		Vrtca z lastnim programom	
	J1	J2	ZK1	ZK2	ZPP1* ²	ZPP2	ZL1	ZL2
Cena programa								
1. starostno obdobje	474,00	474,00	472,20	443,31	550,00* ³	/	/	415,00
2. starostno obdobje	335,00	335,00	334,01	335,48	440,00* ³	/	569,12	/
kombinirani oddelek	368,00	368,00	386,98	/	/	320,00 + 64,68* ⁴	/	/

*¹ pp – posebna pedagoška načela.

*² Vrtec deluje znotraj zavoda, ki deluje od leta 2006; delovati je začel 3. 11. 2009.

*³ Vrtec določa mesečno ceno programa glede na to, ali so otroci suhi in samostojni, in ne glede na starostno obdobje otroka.

*⁴ Staršem zaračunavajo ceno programa brez cene kosila, ki jo starši plačujejo javnemu vrtcu, ki pripravlja in dostavlja kosilo in je leta 2009 znašala 2,94 EUR.

Tabela 3: Stroški vrtca na vključenega otroka na uro za leto 2008 (intervjuji, spletne strani vrtcev, podatki iz letnih poročil in lastni izračuni).

	Javna vrtca		Zasebna koncesijska vrtca		Vrtec s programom po pp* ¹		Vrtca z lastnim programom	
	J1	J2	ZK1	ZK2	ZPP2* ²	ZL1	ZL2* ³	
Celotni odhodki (EUR brez centov)	2.818.664	3.998.107	450.229	375.303	147.194	295.638	87.229	
Število otrok	* ⁴	646	109	88	30	39	18	
Stroški na otroka na uro (EUR)* ⁵		2,77	1,85	1,91	2,39	3,40	2,31	

*¹ pp – posebna pedagoška načela.

*² Vrtec v mesecu avgustu ne deluje, zato je število delovnih dni zmanjšano na 228.

*³ Vrtec je poleti zaprt tri tedne, zato je število delovnih dni zmanjšano na 233.

*⁴ Vrtec ni posredoval podatkov o številu vključenih otrok v letu 2008.

*⁵ Izračun po formuli:

$$\frac{\text{celotni odhodki}}{\text{število otrok} \times \text{število delovnih dni v letu} \times 9 \text{ ur}} *^6$$

*⁶ Dnevni program po zakonu traja od 6 do 9 ur (14. člen ZVrt-UPB1, 2003, ZVrt-D, 2008). V večini vrtcev traja 9 ur.

Dejanski stroški vrtca na otroka na uro se med preučevanimi vrtci precej razlikujejo, med drugim tudi zaradi različne vrste oddelkov in drugih storitev, ki jih nudijo. Najnižje stroške na otroka na uro dosegajo v zasebnem koncesijskem vrtcu ZK1, kjer znašajo 1,85 EUR, najvišje pa v zasebnem vrtcu ZL1, kjer znašajo stroški na otroka na uro 3,40 EUR. Za druge vrtnice so stroški, ki jih ima vrtec na otroka na uro, prikazani v tabeli 3.

Gospodarnost javnih in zasebnih vrtcev

Gospodarnost poslovanja proučevanih vrtcev sem ugotavljala glede na kazalnik celotna gospodarnost, ki najbolj nazorno izraža razkorak med doseženimi prihodki in prikazanimi odhodki. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, če je vrednost kazalnika večja od 1, pod pogojem, da hkrati izkazuje čisti dobiček. Pri presoji tega kazalnika je treba upoštevati še kritje morebitne izgube iz preteklih let (Pojasnila podatkov in kazalnikov v eBON, b. d.). Z analizo gospodarnosti proučevanih vrtcev sem ugotovila, da noben od javnih vrtcev v letu 2008 ni posloval gospodarno, medtem ko so bili trije zasebni vrtci pri poslovanju v letu 2008 gospodarni, saj je vrednost kazalnika večja od 1. Iz podatkov letnih poročil je vidna splošno manjša gospodarnost vseh v vzorec zajetih vrtcev v letu 2008 glede na leto 2007. Razlog za manj gospodarno poslovanje javnih vrtcev je lahko spremenjen način sofinanciranja s strani občin, saj se je s 1. 1. 2008 končalo prehodno obdobje po 22. členu Pravilnika o oblikovanju cen (2003), kar pomeni, da so se morale cene programov v vrtcih uskladiti s stroški, izkazanimi v omenjenem pravilniku. Za zasebne vrtnice so vodstvene delavke kot razloge za slabše poslovanje navedle neuspele poslovne odločitve, visoke začetne investicije itd.

Dejavniki, na podlagi katerih se starši odločajo za vpis otroka v izbrani vrtec

Menim, da v slovenski družbi zasebne zavode oziroma druge zasebne organizacije pogosto povezujemo z nečim, kar ni splošno dostopno, temveč le določeni in izbrani populaciji, ki si lahko

privošči nadstandard. S primerjav ocen programov vrtcev, ki jih plačujejo starši mesečno, sem pokazala, da se med cenami programov vrtcev pojavljajo razlike tako med javnimi, ki delujejo v različnih občinah, kot med koncesijskimi vrtci, ki so vezani na ceno programa javnega vrtca v občini delovanja, in zasebnimi vrtci, ki so avtonomni pri določitvi cene programa, ki ga izvajajo.

Zasebnih vrtcev ne izbirajo starši z višjim socialno-ekonomskim statusom

Z raziskavo sem preverila domnevo, da zasebne vrtce v osrednjeslovenski regiji izbirajo starši z višjim socialno-ekonomskim statusom. Domneva se je izkazala kot neutemeljena. Mesečno plačilo staršev za program vrtca je odvisno od cene programa vrtca in razvrstitve staršev v plačilne razrede. V plačilne razrede so starši razvrščeni glede na dohodkovni in premoženjski položaj družine. V posameznem plačilnem razredu starši plačajo določen odstotek cene programa; najmanj 10 % in največ 80 % cene programa, v katerega je vključen otrok.

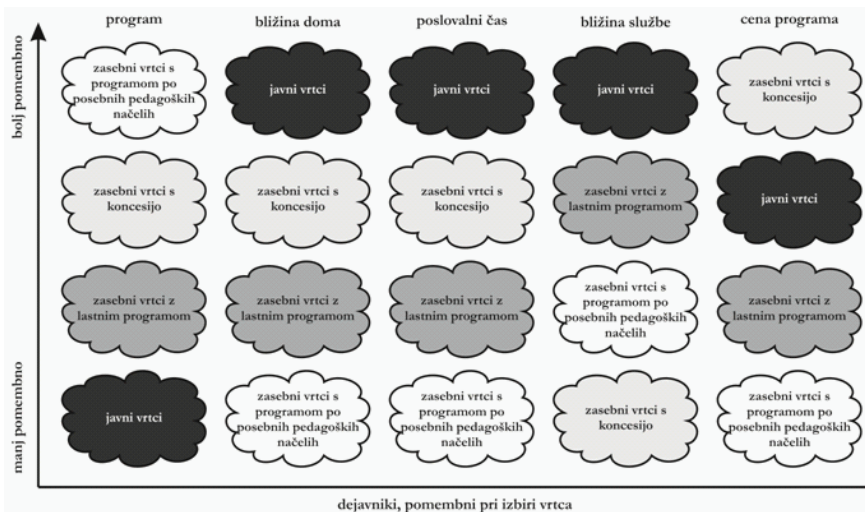
Povezanost spremenljivk, plačilni razred staršev, zajetih v vzorec, in status vrtca, kamor so starši vpisali svoje otroke, sem preverila s χ^2 -testom. Povezave med plačilnimi razredi, v katere so razvrščeni starši na podlagi dohodkovnega in premoženjskega položaja družine, ter statusom vrtca, kamor vpišejo svoje otroke, nisem uspela dokazati.

Iz tega lahko sklepam, da zasebnih vrtcev ne izbirajo starši z višjim socialno-ekonomskim statusom, temveč tisti starši, ki želijo, da so njihovi otroci vzgajani skladno z njihovimi religioznimi in moralnimi prepričanji, kar je pravica vseh staršev in je zapisana v mednarodnih dokumentih, kot so Konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju (1964), Splošna deklaracija človekovih pravic (1948) in Konvencija o otrokovih pravicah (1990). Starši, katerih otroci so vključeni v zasebne vrtce, so izkazali tudi (statistično pomembno) večjo pripravljenost za plačevanje višje cene za boljši program vrtca kot starši, katerih otroci obiskujejo javna vrtca, zajeta v vzorec. Menim, da so starši z izkazano večjo pripravljenostjo za plačevanje višje cene za boljši program vrtca poudarili pomen programa, ki ga vrtec izvaja, in ne status vrtca.

Starši otrok se odločajo za vpis svojega otroka v zasebni vrtec pretežno zaradi vsebine programa, ki ga izvaja vrtec

Pri določanju pomembnosti razlogov, pomembnih pri odločitvi o izbiri vrtca, kamor bodo starši vpisali svojega otroka, so starši, ki so svoje otroke vpisali v zasebni vrtec, ocenili, da je program vrtca najpomembnejši razlog ($M = 4,54$) za sprejem odločitve. Starši, ki so svoje otroke vpisali v javni vrtec, največjo pomembnost pripisujejo dejavniku bližine doma ($M = 4,30$). Razlika med pomembnostjo dejavnika program vrtca pri odločitvi o izbiri statusa vrtca, kamor so starši vpisali svojega otroka, je med starši, ki so svojega otroka vpisali v zasebni vrtec, in starši, ki so otroka vpisali v javni vrtec, statistično pomembna. Starši, katerih otroci so vključeni v zasebne vrtce v osrednjeslovenski regiji, se odločajo za vpis svojega otroka v zasebni vrtec pretežno zaradi vsebine programa, ki ga izvaja vrtec.

Slika 3: Prikaz pomembnosti dejavnikov, od manjše proti večji, ki so jih starši navedli kot najpomembnejše pri odločitvi za izbiro vrtca. Pomembnost posameznega dejavnika je prikazana glede na status in program vrtca, kamor so starši vpisali svojega otroka.

V programu, ki ga izvaja vrtec, ni pomembna le vsebina, temveč tudi kakovost programa in njegovega izvajanja.

Analiza kakovosti programov vrtcev

Koncept kakovosti se nenehno spreminja in hkrati različnim ljudem pomeni različno. Poleg tega kakovost določajo številni zapleteni in med seboj prepleteni dejavniki, kar je treba upoštevati, ko opredeljujemo koncept kakovosti v vrtcih. Marjanovič Umekova (2002) pravi, da je potreba po jasno vzpostavljenem sistemu spremljanja kakovosti toliko večja z odpiranjem različnih poti, oblik in možnosti vzgoje ter izobraževanja. Skupaj s sodelavci (prav tam) so se odločili za oblikovanje treh ravni kakovosti na področju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti predšolske vzgoje v vrtcih v Sloveniji, ki sem jih tudi sama upoštevala pri analizi.

Strukturna raven kakovosti

Strukturna raven vključuje t. i. vhodne kazalce kakovosti, ki opisujejo objektivne pogoje, v katerih poteka predšolska vzgoja v vrtcu. Prednost zasebnih vrtcev v primerjavi z javnimi na strukturni ravni izhaja predvsem iz njihove majhnosti, kar pomeni, da imajo v povprečju manj oddelkov in boljše razmerje med številom odraslih in otrok na oddelek. Normativi o številu zaposlenih in številu otrok v oddelku so enaki za zasebne in javne vrtce, pri čemer so javni vrtci in vrtci s koncesijo bolj podvrženi občinski volji in pritiskom, zaradi česar oddelke zapolnijo na zgornji meji normativov. Zasebni vrtci zagotavljajo večjo kakovost z manjšim številom otrok na oddelek in s tem tudi na zaposlenega odraslega. Majhnost zasebni vrtci izkoristijo za večjo domačnost v odnosih med otroki, zaposlenimi in starši. Zaradi tega so odnosi med njimi bolj osebni in intenzivni. Za zaposlene v zasebnih vrtcih majhnost vrtca pomeni boljše delovne pogoje.

Na splošno so vse intervjuvane vodstvene delavke izrazile skrb in trud za kakovost njihovega vrtca, kar zagotavljajo na različne načine s skrbjo za zadovoljstvo zaposlenih tako na osebnem kot na strokovnem področju. Prav tako vsi vrtci poudarjajo pomen sodelovanja s starši otrok, vključenih v njihov vrtec. Zadovoljstvo zaposlenih ter njihovo vključevanje v izobraževanje in sodelovanje s starši oziroma družinami ter sodelovanje z drugimi vrtci in institucijami so kazalci, ki jih je Marjanovič Umekova skupaj s sodelavci (2002) umestila na posredno raven kakovosti.

Tabela 5: Vrednosti nekaterih vhodnih kazalcev kakovosti po posameznih vrtcih (intervjuji z vodstvenimi delavkami vrtcev in lastni izračuni).

	Javna vrtca		Zasebna koncesijska vrtca		Vrtca s programom po pp* ¹		Vrtca z lastnim programom	
	J1	J2	ZK1	ZK2	ZPP1	ZPP2	ZL1	ZL2
Št. otrok na oddelek	17,68	17,22	18,17	18,89	19,00	17,00	11,75	12,67
Razmerje med številom odraslih in otrok na oddelek	0,01	0,01	0,02	0,04	0,09	0,07	0,05	0,11
Notranja talna površina vrtca na otroka (m ²)	6,18	3,47	4,06	7,48	7,37	4,71	7,51	4,21
Zunanja talna površina vrtca na otroka (m ²)	* ²	34,71	6,15	7,41	14,47	0,00	13,19	19,74

*¹ pp – posebna pedagoška načela.*² Vrtec ni posredoval podatka.

Posredna raven kakovosti

Kazalci na posredni ravni vključujejo odnose, v katere otrok ni neposredno vključen, vendar pomembno določajo tako delo v vrtcu kot tudi pomembno delujejo na otroka (Fekonja, Kavčič in Marjanovič Umek, 2002).

Opazna je razlika med javnimi in zasebnimi vrtci glede prispevka uporabnikov pri izvedbi programa vrtca. Programi so oblikovani glede na razumevanje otroštva in potreb otrok v določenih časovnih obdobjih. V javnih vrtcih in vrtcih s koncesijo se izvaja javni program Kurikulum za vrtce (1999), zasebni vrtci, še posebej tisti s programom po posebnih pedagoških načelih, pa delujejo, kot nam pove že ime, po svojih vzgojnih načelih. V intervjujih so vodstvene delavke zasebnih vrtcev še posebej izpostavile strokovnost, saj je strokovni kader v pedagogiki, ki jo izvajajo, primerno izobražen, zato so oni tisti, ki poznajo potrebe otrok in vedo, kako jih zadovoljiti oziroma spodbuditi. Zasebni vrtci, zajeti v vzorcu,

staršem dopuščajo možnost sooblikovanja dogajanja v vrtcu v smislu obogatitvenih in dodatnih dejavnosti. V vrtcu J2 pa starše vključujejo tudi v sam program.

Med zasebnimi vrtci, izhajajoč iz intervjujev z vodstvenimi delavkami zasebnih vrtcev, ni sodelovanja oziroma se niti ne poznajo med seboj. Izjema so katoliški vrtci, ki imajo organizirano svoje društvo. Zasebni vrtci se ne bojijo medsebojne konkurence in tudi drugih vrtcev ne dojemajo kot konkurenco, saj zaupajo v kakovost svojega dela. Nasprotno se javni vrtci med seboj povezujejo, se dojemajo kot partnerje in si izmenjujejo primere dobre prakse. Obe ravnateljici javnih vrtcev podpirata zasebne vrtce, vendar med seboj nimajo veliko stikov. Nekaj zasebnih vrtcev kupuje kosila od javnih vrtcev, vrtec ZK2 bolj kot na vsebinski ravni sodeluje z javnim vrtcem v občini na področju iskanja pravic na občinski ravni, direktorica vrtca ZL1 sodeluje z nekaterimi javnimi vrtci, predvsem pri iskanju računovodskih nasvetov.

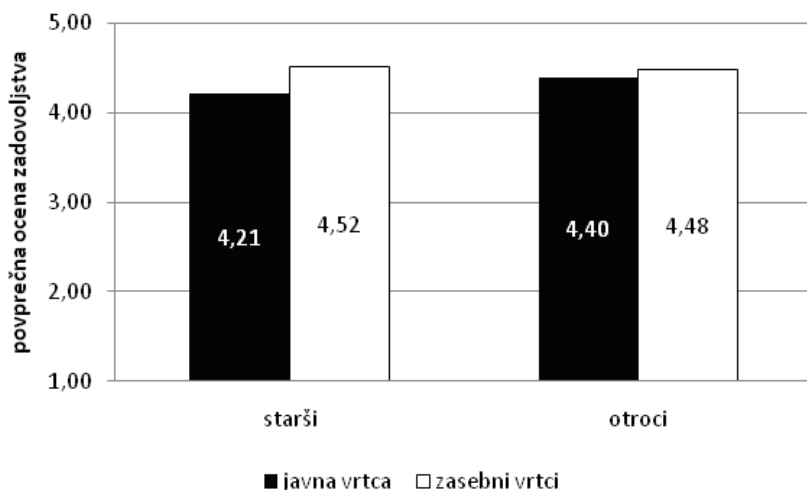
Procesna raven kakovosti

Procesna raven vključuje kazalce, ki opisujejo načrtovani in izvedbeni kurikulum, se pravi vzgojni proces v najširšem smislu. Kazalcev na procesni ravni – na primer aktualno delo z otrokom v oddelku, počutje otroka v vrtcu, interakcija med otroki ter med otroki in odraslimi – nisem merila, saj bi bila za to potrebna moja prisotnost v oddelkih, v vzorec pa bi morala zajeti tudi otroke, vključene v izbrane vrtce. To bi presegalo načrtovano raziskavo, hkrati pa izboljšalo njeno kakovost, saj bi bila slika o stanju predšolske vzgoje v RS popolnejša.

Zadovoljstvo staršev in otrok s ponudbo in kakovostjo storitev javnih in zasebnih vrtcev

Strogi standardi in normativi zagotovo pripomorejo k večji kakovosti slovenskih vrtcev. Rezultati ankete so pokazali, da so tako starši kot tudi njihovi otroci s storitvami vrtca zelo zadovoljni. Starši, vključeni v raziskavo (N = 134), so zadovoljstvo s storitvami vrtca ocenili s povprečno oceno 4,36, pri čemer je ocena 5 pomenila najvišjo možno oceno, hkrati pa menijo, da so njihovi otroci (N = 132) s storitvami vrtca še bolj zadovoljni, saj so zadovoljstvo svojih otrok ocenili s povprečno oceno 4,44.

Slika 4: Ocena zadovoljstva staršev ($N = 134$) ter zadovoljstva njihovih otrok ($N = 132$) s storitvami vrtca, glede na status vrtca, ki ga obiskuje otrok. Ocena 1 pomeni nezadovoljstvo, ocena 5 pa največje zadovoljstvo.

S primerjavo zadovoljstva staršev, katerih otroci obiskujejo zasebne vrtce, in staršev, katerih otroci obiskujejo javne vrtce, sem odkrila statistično pomembne razlike. V povprečju so starši, katerih otroci so vključeni v zasebne vrtce, bolj zadovoljni s storitvami njihovega vrtca ($M = 4,52$), kot starši, katerih otroci obiskujejo javne vrtce ($M = 4,21$). Razlika med zadovoljstvom staršev, katerih otroci obiskujejo zasebni vrtec, in zadovoljstvom staršev, katerih otroci obiskujejo javni vrtec, s storitvami vrtca je statistično pomembna. Otroci, ki so vključeni v zasebne vrtce, so po mnenju njihovih staršev v povprečju prav tako bolj zadovoljni s storitvami vrtca ($M = 4,48$) kot otroci, ki obiskujejo javne vrtce ($M = 4,40$), vendar ta razlika ni statistično pomembna.

Zadovoljstvo uporabnikov izhaja iz kakovostnih storitev. Za zagotavljanje kakovostnih storitev je nujno nenehno spremljanje kakovosti. Skrb za kakovost vrtcev je morda v času prepolnih vrtcev v drugem planu, vendar moramo na to nenehno opozarjati. Pomembno je, da se v vrtcu vzpostavi in zaživi evalvacijska kultura kot Poljanškova in Bucik (2002) imenujeta kulturo organizacije, ki teži k dvigovanju kakovosti in se zaveda, da je potrebno neprestano spremljanje in evalviranje svojega dela. Ker je predšolska vzgoja hkrati del politične sfere, je etična dolžnost vseh strokovnjakov s

področja predšolske vzgoje, tudi socialnih pedagogov, da nenehno opozarjamo na delovanje v prid otrokom, da ne bi ti postali orodje politikov za nabiranje političnih glasov.

Sklepi

Vzorec vrtcev, na katerem sem opravila analizo stanja, ni reprezentativen, zato ugotovitev ne morem posploševati na raven vseh vrtcev v RS. Kljub temu sem z izborom vseh vrst programov, ki jih izvajajo zasebni in javni vrtci v Sloveniji, predstavila stanje na področju organizirane predšolske vzgoje. Na podlagi ugotovitev menim, da ustanovitev zasebnega vrtca ni dobra poslovna odločitev. Največjo oviro vidim na področju pridobivanja finančnih sredstev za ustanovitev in delovanje vrtca. Zasebni vrtci so zakonsko strogo regulirani s standardi in normativi, ki so enaki v javnih in zasebnih vrtcih, pri čemer so zasebni vrtci v MO Ljubljana v letu 2008 po izračunih, ki sem jih naredila s simulacijo izenačenja pogojev delovanja in financiranja, za otroka v prvem starostnem obdobju prejeli 69,4 %, v drugem starostnem obdobju pa 64,5 % sredstev, ki so jih prejeli javni vrtci leta 2008 v MO Ljubljana. Hkrati vidim neizkoriščen potencial zasebnih vrtcev v večjem interesu za iskanje in pridobivanje alternativnih virov financiranja. Večja angažiranost za odkrivanje alternativnih virov financiranja bi lahko olajšala preživetje in večjo uveljavitev zasebnih vrtcev, ki bi se lahko bolj odpirali navzven, se povezovali s partnerskimi organizacijami in ne bi bili sami sebi zadostni. Zainteresirani za ustanavljanje zasebnih vrtcev morajo zato razmišljati širše od trenutno uveljavljenih idej in izhajati iz svojih močnih točk. Zasebni vrtci so glede na javne vrtce manjši, zaradi česar se lažje in hitreje prilagajajo potrebam, ki jih zaznajo v družbi, zato so lahko bolj usmerjeni k uporabnikom ter jim ponudijo kakovostnejšo in bogatejšo ponudbo.

Najpomembnejši uporabniki vrtcev – otroci – so pomemben del družbe. Otroci v svojem zgodnjem obdobju življenja družbo ne le spoznavajo, temveč jo tudi soustvarjajo. Ravno v tem je morda razlog neizkazanega interesa oblasti pri podpori ustanavljanja in delovanja zasebnih vrtcev, čeprav ti poslujejo bolj gospodarno kot javni vrtci. Durkheim (1972, v Hoenisch, 2005) je v vzgojno-izobraževalnem sistemu videl možnost reproduciranja sistema

vrednot in norm znotraj družbe. Verjel je, da družba lahko preživi, če med njenimi člani obstaja zadostna stopnja homogenosti. Javni vzgojno-izobraževalni sistem s tem, da v otroka že od vsega začetka vceplja za obstoječo družbo potrebne vrednote in norme, tako ohranja in krepi pripadnost družbi in njenim vzorcem obnašanja. Hoenisch (2005) verjame, da ne bi prišlo do poistovetenja posameznika z družbo, če vzgojno-izobraževalni sistem ne bi izražal družbe in hkrati tudi (ne)zavedno postavljajl meje socializacije. Šolski sistem naredi državljane ubogljive in konformistične, ki se naučijo sprejemati avtoriteto in pozabijo na samostojno mišljenje (Haralambos, 1989). Illich (1996) predlaga uvedbo izmenjave večšin in učne mreže, ki bi posamezniku omogočile ugodno okolje za razvoj lastnih potencialov, in ne le reprodukcijo obstoječega sistema in avtoritet. Ravno ta argument bi moral spodbuditi stroko h glasnejši podpori uveljavljanja zasebnih vrtcev. Posamezniki, ki bi z vzgojno-izobraževalnim sistemom svobodno in polno razvijali svoje možnosti in talent (prav tam), bi pomenili korak naprej in bližje visoko razviti državi. Svobodno izražanje potenciala posameznika je sicer idealen primer in posledično v Sloveniji neimplementiran, saj bi soobstoj večjega deleža zasebnih vrtcev, ki bi delovali bodisi po posebnih pedagoških načelih bodisi po lastnem programu, zamajal temelj sedanje države.

Profil socialnega pedagoga je kompetenten za uresničevanje poslanstva vzgoje in izobraževanja ter posredovanje v družbenem polju. Zaradi širine znanj in pridobljenih kompetenc smo socialni pedagogi v vrtcih, tako javnih kot zasebnih, primerni in potrebni. Po Pravilniku o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2005) končan univerzitetni študijski program socialne pedagogike ustreza za delovno mesto svetovalnega delavca v vrtcu. V praksi mnogo socialnih pedagogov pozneje prevzame vodilno mesto ravnatelja oziroma direktorja vrtca. Dodana vrednost in specifičnost so socialnopedagoška načela, ki se izražajo v našem razmišljanju in delovanju ter nas umeščajo v kontinuum dela s posameznikom prek skupinskega dela, dela s skupnostjo do interdisciplinarnega delovanja na širši, tudi sistemski ravni.

Literatura

Batistič Zorec, M. (1996). Vzgoja in varstvo predšolskih otrok. V L. Bogovič in Z. Skušek (Ur.), *Spol Ž* (str. 49–57). Ljubljana: KUD France Prešeren, Institutum Studiorum Humanitatis – ISH.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.

Fabčič, M. (2005). *Primerjava izbranih vidikov poslovanja javnih in zasebnih vrtcev v Sloveniji*. Specialistično delo. Ljubljana: UL Fakulteta za upravo.

Fekonja, U., Kavčič, T., in Marjanovič Umek, L. (2002). Ravni, področja in kazalci kakovosti predšolske vzgoje v vrtcu. V L. Marjanovič Umek, U. Fekonja, T. Kavčič in A. Poljanšek (Ur.), *Kakovost v vrtcih* (str. 39–51). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Haralambos, M. (1989). *Sociology: themes and perspectives*. London: Unwin Hyman.

Hoenisch, S. (2005). *Durkheim and Educational Systems*. Pridobljeno 25. 7. 2010 s svetovnega spleta: <http://www.criticism.com/philosophy/durkheim-on-education.html>.

Illich, I. (1996). *Deschooling society*. London, New York: Marion Boyars.

Konvencija o otrokovih pravicah (1990). Pridobljeno 27. 3. 2009 s svetovnega spleta: <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=105>.

Konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju (1964). Uradni list SFRJ-MP, št. 4–59/1964. Pridobljeno 27. 3. 2009 s svetovnega spleta: <http://www.ius.info/Baze/REGI/F/B6403BRA.htm>.

Krek, J. (Ur.). (1995). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kurikulum za vrtce (1999). Pridobljeno 1. 4. 2009 s svetovnega spleta: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf.

Marjanovič Umek, L. (2002). Kakovost v vrtcih v Evropi in po svetu. V L. Marjanovič Umek, U. Fekonja, T. Kavčič in A. Poljanšek (Ur.), *Kakovost v vrtcih* (str. 11–20). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Plevnik, T. (Ur.). (2009). *Predšolska vzgoja in varstvo v Evropi: odpravljanje socialne in kulturne neenakosti*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno: 13. 10. 2010 s svetovnega spleta: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/098SL.pdf.

Pojasnila podatkov in kazalnikov v eBON. (b. d.). Pridobljeno 3. 6. 2009 s svetovnega spleta: http://www.ajpes.si/docDir/Storitve/eBon/eBON_pojasnila.pdf.

Poljanšek, A., in Bucik, V. (2002). *Evalvacija kakovosti*. V L. Marjanovič Umek, U. Fekonja, T. Kavčič in A. Poljanšek (Ur.), *Kakovost v vrtcih* (str. 20–35). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo. (2003). Uradni list RS, št. 97/2003.

Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje. (2005). Uradni list RS, št. 75/2005.

Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca. (2000). Uradni list RS, št. 73/2000.

Predšolska vzgoja in izobraževanje v vrtcih, Slovenija, šolsko leto 2008/09 (2009). Pridobljeno 11. 5. 2009 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2327.

Predšolska vzgoja in izobraževanje v vrtcih, Slovenija, šolsko leto 2009/10 – končni podatki. (2010). Pridobljeno 20. 7. 2010 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3139.

Splošna deklaracija človekovih pravic (1948). Pridobljeno 27. 3. 2009 s svetovnega spleta: <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102>.

Statistični letopis 2008. (2008). Pridobljeno 6. 3. 2009 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/letopis/2008/06_08/06-04-08.htm.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI). (1996). Uradni list RS, št. 23/1996.

Zakon o sistemu plač v javnem sektorju. Priloga 1: Plačna lestvica, veljavna od 1. julija 2008. (2008). Uradni list RS, št. 58/2008.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (ZVrt-B). (2003). Uradni list RS, št. 78/2003.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (ZVrt-D).
(2008). Uradni list RS, št. 25/2008.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (ZVrt-E).
(2010). Uradni list RS, št. 36/2010.

Zakon o vrtcih (uradno prečiščeno besedilo) (ZVrt-UPB1).
(2003). Uradni list RS, št. 113/2003.

Zakon o vrtcih (uradno prečiščeno besedilo) (ZVrt-UPB2).
(2005). Uradni list RS, št. 100/2005.

Zakon o vrtcih.(1996). Uradni list RS, št. 12/1996.

Izvirni znanstveni članek, prejet avgusta 2010